



KUNNSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Vår referanse: 2019/45498-1
Saksbehandler: Charles Jean-Paul Martin de
Rooij Lindberg
Dato: 4. juni 2019
Deres ref.:

Høringsuttalelse til forslag om ny Tolkelov og tilhørende forskrift

Generelle kommentarer

Utdanning og kvalifisering

Vi ønsker at kvalifiseringsmulighetene for tolker blir desentralisert. Dette vil gjøre utdanningen mer tilgjengelig for tolker som ikke bor på Østlandet. Desentralisering bør medføre en reell økning i kapasitet. Utdanning og kvalifisering av tolker for å nå målet om at alle tolker i det offentlige er kvalifisert, vil medføre en samfunnsmessig gevinst som veier opp for utgiftene forbundet med kvalifisering av de ca. 1500 tolker som i dag mangler kvalifikasjon på landsbasis.

Vi ser gjerne at det kommer en nærmere avklaring i forskrift som regulerer hvilken instans som skal vurdere hvilket kvalifikasjonsnivå som kreves for de enkelte oppdragstypene.

Forventninger til IMDi etter at Tolkeloven trer i kraft

Tolketjenesten i Bergen kommune ser frem til at IMDi får styrket sitt mandat som fagdirektorat for tolking. I den forbindelse har vi et ønske om at IMDi får en mer uttalt rolle og et tydeligere rolle overfor kommunale tolketjenester, på lik linje med oppfølgingen av det kommunale arbeidet med bosetting og introduksjonsprogram.

Kvalifikasjon på bekostning av pris ved innkjøpsavtaler om tolketjenester

Som offentlig, kommunal tolketjeneste er vi opptatt av kvalitet i tolketjenester som leveres i det offentlige, uavhengig av forvaltningsnivå. Vi ser med bekymring på at kvalitetskriterier konkurrerer mot pris i anbud for å anskaffe tolketjenester. Dette kan i verste fall gå utover både pasient- og brukersikkerhet og deres rettsvern. Vi er bekymret for at uklare unntaksbestemmelser, uten at det foreligger en dokumentasjonsplikt ved bestilling av ukvalifisert tolk, vil kunne medføre at anvendelse av unntaksbestemmelsene blir generell praksis. Mesteparten av tolker som leveres gjennom private aktører er ukvalifisert. Samtidig er noen av de best kvalifiserte tolker i landet ansatt hos de kommunale tolketjenester. Det skaper en uønsket todeling som i ytterste konsekvens gir brukere og pasienter i statlige virksomheter et dårligere rettsvern, i tillegg til at prinsippet om likeverdige tjenester svekkes.

Tolkeformidling: riktig tolk til riktig oppdrag

Der det ikke foreligger regulerte bestemmelser om kvalifikasjonsnivå knyttet til bestemte typer oppdrag, mener vi at den kommunale tolketjenesten fortsatt skal vurdere hvilket kvalifikasjonsnivå tolken må ha for å kunne utføre oppdraget, og ikke det enkelte organ. Naturligvis kan den kommunale tolketjenesten ha egne retningslinjer om at det til spesielle oppdrag må brukes tolker på høyere kvalifikasjonsnivå enn lovens minstekrav. I følge utkastet til Tolkelov skal det offentlige organet vurdere behovet for tolk. Utover å innføre en minstestandard for tolker i offentlig sektor har tolkeloven lite å si om vurdering av

tolkens nivå og kompetanse opp mot konkrete oppdrag eller kategorier av oppdrag. Det gjør at skreddersydd tolkeformidling og kunnskap om feltet fortsatt vil være svært relevant, og at formidlingsleddet spiller en viktig rolle i vurdering av tolkens kompetanse for det enkelte oppdraget (selv om ansvaret til syvende og sist påhviler tolken). I den forbindelse vil vi fremheve betydningen av dedikerte tolkeformidlere, som en faglig motvekt mot fremveksten av digitale formidlingsløsninger.

Svar på «særlige spørsmål» fra Kunnskapsdepartementet

1. Bør andre enn domstolene og PST unntas fra bestemmelsene om tilsyn og pålegg? Se punkt 4.2.2 og 7.2.1.

Nei. Spesielt ønsker vi å understreke viktigheten av at Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker ikke blir omfattet av unntaksbestemmelsene.

2. Bør det gjøres justeringer i pliktbestemmelsen eller i særlovgivningen for å sikre at plikten til å bruke tolk avgrenses til situasjoner der det foreligger et reelt behov? Se punkt 5.1.2.1 til 5.1.2.4.

Tolketjenesten i Bergen kommune mener at dette er et kjernespørsmål. I utgangspunktet mener vi at pliktbestemmelsene er tydelige nok, og vi ser ikke grunnlag for å avgrense pliktbestemmelsene ytterligere. F. eks. mener vi det vil være problematisk hvis rettens aktører på subjektivt grunnlag vurderer at bestilling (og bruk) av tolk ikke er nødvendig, fordi aktørene i saken i tilstrekkelig grad klarer å kommunisere på et annet felles språk enn norsk. Tolketjenesten i Bergen kommune ser videre at det kan oppstå uklarheter rundt ordene «reelt behov». Vi finner ikke en nærmere definisjon av «reelt behov» i høringsutkastet. Integrering kan, i likhet med likeverd og rettssikkerhet, defineres som reelle behov med hensyn til samfunnsnytt. Dette blir ikke nødvendigvis vurdert av den enkelte tjenesteyteren.

3. Bør unntaket fra kravet om å bruke kvalifisert tolk konkretiseres ytterligere? Se punkt 5.2.2.2.

Ja. Unntak fra krav om å bruke kvalifisert tolk bør knyttes til lovfestede saksbehandlingsfrister i det enkelte offentlige organ. Vi ser muligheten for at dårlig økonomi eller tidspress i enkeltsaker kan senke terskelen for å gripe til unntaksbestemmelsene. Dette bør ikke bli til et smutthull i den nye loven.

Tolketjenesten i Bergen kommune mener i tillegg at § 9 i loven bør inneholde tydeligere elementer av krav til internkontroll for å *dokumentere* bruk av unntaksbestemmelsen. I tillegg til retningslinje for bestilling og bruk av tolk, mener vi denne paragrafen også bør stille krav som sikrer at det enkelte offentlige organ dokumenterer bruk av unntaksbestemmelsen i § 7 andre ledd. Uten dokumentasjon av disse tilfellene vil det være umulig å kunne føre tilsyn med dette.

4. Hvordan kan skjermtolking i offentlig sektor organiseres? Se punkt 5.3.3.

Det er trolig lite realistisk å etablere en sentral offentlig leverandør av skjermtolketjenester. I NOU 2014:8 ble det anbefalt å etablere et nasjonalt kompetansesenter for skjermtolking. Samtidig har vi inntrykk av at skjermtolking er lite levende i Norge. Tolketjenesten i Bergen kommune er tilhenger av digitaliseringsprosesser, og på sikt er det ikke utenkelig at denne utviklingen vil kunne bidra til en enklere og samtidig sikker nok teknologisk løsning. Inntil videre foreligger det imidlertid hverken teknologiske eller organisatoriske faktorer som tilsier at fjerntolking etter vår vurdering kan sidestilles med fremmøtetolking. Vi tviler også på at alle bestillere rundt omkring i landet har anledning til å skaffe en enhetlig teknisk løsning, som i tillegg fyller sikkerhetskriteriene.

Vi registrerer at skjermtolking i høringsdokumentet fremheves som foretrukket fjerntolkingemetode fremfor telefontolking. Det sier vi oss enige i.

5. Hvordan kan IMDi bruke sin rolle som fagmyndighet til hjelp for de ulike sektortilsynsmyndighetene? Se punkt 7.2.3.

IMDi bør være tilgjengelig for å veilede statlige eller kommunale sektortilsynsmyndigheter som skal føre tilsyn etter blant andre Tolkeloven. Eksempelvis ved å foreslå tema for tilsyn. Tolketjenesten i Bergen kommune støtter forslaget om at det utarbeides egne retningslinjer for hvordan tilsyn med Tolkeloven bør gjennomføres i ulike sektorer, og mener det bør henvises til disse i forskrift.

6. Bør det etableres et partssammensatt utvalg for å vurdere varsler mot tolker og gi advarsler? Se punkt 9.2.2.

Det er sammensetningen av et slikt utvalg og den organisatoriske plasseringen som vil være av vesentlig betydning i denne sammenhengen. Det vil videre ikke være en ønsket situasjon dersom varsler blir vurdert og håndtert administrativt av én saksbehandler.

Det vil være en særskilt utfordring for arbeidsgivere, dersom varsel om ansatte tolker rettes direkte til utvalget, uten at arbeidsgiver har fått melding om at det foreligger et varsel mot en ansatt. Arbeidsgiver må bli orientert, både når det foreligger et varsel mot en tolk og når det foreligger et vedtak i form av en advarsel, sanksjoner eller tilbakekalling av autorisasjon.

Det bør videre avklares hvilken handlingsplikt som påhviler arbeidsgiver overfor IMDi/ovennevnte utvalg, når det er arbeidsgiver som mottar en klage på eller et varsel mot en tolk.

7. Bør det innføres en mulighet til å kreve inn en egenandel fra brukere av tolketjenester? Se punkt 9.5 og 10.3.7.

Tolketjenesten i Bergen kommune støtter ikke dette forslaget. Det er det offentlige organ som utøver tjenesten som vurderer behovet for tolk. Siden den fremmedspråklige ikke tar beslutningen om bruk eller ikke bruk av tolk, bør det heller ikke være den fremmedspråklige som tar kostnaden. Det ville dessuten medføre et avvik fra prinsippet om likeverdige tjenester. Underforbruk av tolk kan også bli et resultat.

8. Bør kravet om kvalifisert tolk tre i kraft på ulike tidspunkt i ulike sektorer for å motvirke mangelen på kvalifiserte tolker? Se punkt 5.2.2.1 og 10.6.1.

Tolketjenesten i Bergen kommune mener kravet om kvalifisert tolk bør tre i kraft samtidig for samtlige offentlige organer. I stedet for en sektorvis innføring foreslår vi at det innføres en overgangsperiode på maks to år etter at loven trer i kraft. I denne overgangsperioden bør det gis anledning til å benytte ukvalifisert tolk som er i gang med kvalifisering, eller venter på tilbud om dette. Vi foreslår videre at oppdragets art og alvorlighetsgrad bør være avgjørende for når det skal benyttes kvalifisert tolk, og på hvilket nivå.

Utfordringene med mangel på kvalifiserte tolker bør heller imøtekommes ved å stimulere til at flere tolker kvalifiserer seg. Sentrale virkemidler kan være tilskuddsordning for den enkelte tolk som ønsker å kvalifisere seg, samt å utvide tolkeutdanningskapasitet og økt tilbud om Tospråkttest. Det bør være mulig å ta tolkeutdanning og Tospråkttesten flere steder i landet enn det som er tilfelle i dag.

Med hilsen
Tolketjenesten

Charles Lindberg - enhetsleder
Dokumentet er godkjent elektronisk.

Kopi til: Adm - Etat for inkludering - Anne-Marit Presterud, Adm - Etat for inkludering - Brita Bolstad, Tolketjenesten - Parnian Bemanian, Tolketjenesten - Tor Vaag, Tolketjenesten - Jon Brodal